

॥ श्रीः ॥

चौखम्बा सुरभारती ग्रन्थमाला

30

श्रीकान्तिचन्द्रभट्टाचार्यसङ्कलिता

काव्यदीपिका

‘सुधा’-‘विमला’-संस्कृत-हिन्दीव्याख्योपेता

व्याख्याकारः

डॉ. श्रीकृष्णमणि त्रिपाठी

भू. पू. प्राध्यापक एवं अध्यक्ष
पुराणेतिहास, संस्कृति तथा भूगोल विभाग
श्रीसम्पूर्णानन्द संस्कृत विश्वविद्यालय, वाराणसी

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन
वाराणसी

विषय-सूची

विषयाः	पृष्ठसंख्या	विषयाः	पृष्ठसंख्या	विषयाः	पृष्ठसंख्या
प्रथमशिखायाम्		तद्विभागः	३३	अर्थोपक्षेपकाः	७२
मङ्गलाचरणम्	१	तत्र असंलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यः	३४	विष्कम्भकलक्षणम्	७२
काव्यप्रयोजनम्	२	रसनिरूपणम्	३४	प्रवेशकलक्षणम्	७३
काव्यलक्षणम्	५	रसभेदाः	३६	अङ्गावतारलक्षणम्	७४
द्वितीयशिखायाम्		स्थायिभावाः	४५	सन्धिलक्षणम्, तद्भेदाः	७४
वाक्यस्वरूपम्, पदस्वरूपम्	९	व्यभिचारिभावाः	४५-४७	मुखलक्षणम् (वृत्तौ)	७५
शब्दविभागः, अर्थविभागः	१०	शान्तरसः	४७	प्रतिमुखलक्षणम् (,,)	७५
वाचकादीनां स्वरूपम्	१०	वत्सलरसः	४८	गर्भलक्षणम् (,,)	७५
अभिधाकथनम्	११	संलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यः	४९	विमर्शलक्षणम् (,,)	७६
लक्षणास्वरूपम्	१२	गुणीभूतव्यङ्ग्यम्	५०	निर्वहणलक्षणम् (,,)	७६
लक्षणाविभागः	१५	चित्रकाव्यम्, तद्भेदौ	५२	नाट्योक्तयः	७७-८०
उपादानलक्षणा	१५	चतुर्थशिखायाम्—		श्रव्यकाव्यलक्षणम्	
लक्षणलक्षणा	१६	दृश्यश्रव्यभेदेन		तद्भेदाश्च	८१-८२
व्यञ्जनास्वरूपम्	१७	काव्यविभागः	५५	पद्यमहाकाव्यलक्षणम्	८२-८३
व्यञ्जनाविभागः	१७	दृश्यकाव्यलक्षणम्	५५	खण्डकाव्यलक्षणम्	४
शाब्दीव्यञ्जना	१७	अभिनयस्वरूपं तद्भेदाश्च	५५	गद्यलक्षणम्, चम्पूलक्षणम्	८४
अभिधामूला व्यञ्जना	१८	नाटकलक्षणम्	५७-५८	पञ्चमशिखायाम्—	
लक्षणामूला व्यञ्जना	२५	अङ्कलक्षणम्	५९-६०	दोषस्वरूपं, तद्भेदाश्च	८५
आर्थी व्यञ्जना	२६	नाटकीयपूर्वकृत्यम्	६१	पदमात्रगतदोषाः	८५
तृतीयशिखायाम्		पूर्वरङ्गलक्षणम्	६१	पदवाक्यगतदोषा	८७
काव्यभेदाः, ध्वनिः,		नान्दीस्वरूपम्	६१	वाक्यमात्रगतदोषाः	१०१
ध्वनिभेदौ	२९	प्रस्तावनास्वरूपम्	६२	अर्थदोषाः	१०९
लक्षणामूलध्वनिः		प्रस्तावनाभेदाः	६३	रसदोषाः	११७-११८
(अविवक्षितवाच्यः)	३०	उद्घात्यकलक्षणम्	६३	दोषाणामदोषगुणत्वे	१२१
अभिधामूलध्वनिः		कथोद्घातलक्षणम्	६४	अनुकरणस्य अदोषता	१२१
(विवक्षितान्यपरवाच्यः)	३०	प्रयोगातिशयलक्षणम्	६६	षष्ठशिखायाम्—	
अविवक्षितावाच्यभेदौ	३०	प्रवृत्तकलक्षणम्	६७	गुणस्वरूपम्	१२२
तत्र अर्थान्तरसङ्क्रमित-		अवलगितलक्षणम्	६८	गुणविभागः	१२३
वाच्यः	३१	पताकास्थानकप्रयोग-		माधुर्यलक्षणम्	१२३
अत्यन्ततिरस्कृतवाच्यः	३२	स्थलम्	७०	रसविशेषे	
विवक्षितान्यपरवाच्यः	३३	पताकास्थानकलक्षणम्	७०	द्रुतेरातिशयम्	१२३

विषयाः	पृष्ठसंख्या	विषयाः	पृष्ठसंख्या	विषयाः	पृष्ठसंख्या
माधुर्यव्यक्तौ हेतवः	१२४	उत्प्रेक्षा, निगीर्णलक्षणम्	१४४	विरोधः	१८८
ओजःस्वरूपं		उत्प्रेक्षाबोधकशब्दाः	१४६	विषमम्	१९०
तद्व्यञ्जकवर्णादीनि च	१२५	अतिशयोक्तिः	१४६	असङ्गतिः	१९४
प्रसादस्वरूपं		अन्यरूपा अतिशयोक्तिः	१५०	कारणमाला	१९४
तद्व्यञ्जकवर्णाश्च	१२७	व्यतिरेकः	१५३	सारः	१९५
माधुर्यादीनां		प्रतिवस्तूपमा	१५५	एकावली	१९६
शब्दगुणत्वम्	१२८	निदर्शना	१५७	अर्थापत्तिः	१९८
सप्तमशिखायाम्		दृष्टान्तः	१५९	अष्टमशिखाऽऽलोकं	
रीतिस्वरूपं तद्भेदाश्च	१२९	अर्थान्तरन्यासः	१६०	स्मरणम्	२०१
रीतिलक्षणम्	१२९	तुल्ययोगिता	१६३	परिकरः	२०३
वैदर्भीस्वरूपम्	१२९	दीपकम्	१६५	अधिकम्	२०४
गौडीस्वरूपम्	१३०	अन्यरूपं दीपकम्	१६६	विशेषः	२०५
अष्टमशिखायाम्		सन्देहः	१६७	परिवृत्तिः	२०७
अलङ्कारस्वरूपम्	१३१	भ्रान्तिमान्	१७०	पथ्यायः	२१०
अलङ्कारविभागः	१३१	अपह्नुतिः	१७२	परिसङ्ख्याः	२१३
शब्दालङ्कारः, अनुप्रासः	१३१	समासोक्तिः	१७३	तद्गुणः	२१७
यमकम्	१३२	अप्रस्तुतप्रशंसा	१७५	उदात्तम्	२१८
श्लेषः (शब्दः)	१३४	व्याजस्तुतिः	१७७	सूक्ष्मम्	२१९
अर्थालङ्कारेषु		प्रतीपम्	१८०	भाविकम्	२२०
स्वभावोक्तिः	१३७	अर्थश्लेषः	१८२	विनोक्तिः	२२१
उपमा	१३९	सङ्घोक्तिः	१८३	पथ्यायोक्तम्	२२२
मालोपमा	१४२	काव्यलिङ्गम्	१८४	व्याजोक्तिः	२२३
रूपकम्	१४२	विभावना	१८५	वक्रोक्तिः	२२३
		विशेषोक्तिः	१८६	आक्षेपः	२२५